

REFORM500

Köztéri installáció pályamű

Építészet: **Szabó Levente DLA**
Grafikai tervezés: **Polgárdi Ákos**

Munkatárs: **Dolmány Rita, Falussy Bence**
Betontechnológia és minta: **VPI**

Budapest, 2016. 08. 10.

←
Kálvin téri
installáció
tervezési
helyszín

#szolnekedazittmagyarul

REFORM500
köztéri installáció

„...Az ki zsidóul és
görögül és vigne diákul
Szól vala rigen,
szól néked az itt magyarul
Minden nípnek az ú nyelvín,
hogy minden az Isten
Törvényin iljen,
minden imádja nevit.
Itt vagyon az rejtek kincs,
itt vagyon az kifolyó víz.
Itt vagyon az tudomány,
mely örök íletet ad.
Lelki kenyir vagyon itt,
melyben mikor íszel örökkő
Ílsz...”

Sylvester János ajánlása
saját bibliafordításához, 1541

o. Feladat

A reformáció az egyetemes európai és a magyar történelem elválaszthatatlan része. Egyszerre hitéleti és **kulturális paradigmaváltásként** jelent meg 500 évvel ezelőtt, 1517. október 31-én, Wittenbergben, Luther Márton legközismertebb gesztusában, a 95 pont vártemplom kapujára történt kiszögezésében. E gesztus – melyet sok legendás prédikátor, így Kálvin, Zwingli, Melanchthon és társaik hasonlóan újító és progresszív cselekedetei követtek – hatással bírt az egyházi megújuláson túl a társadalmi, művészeti, gazdasági élet szinte minden rétegére.

Am nekünk, magyaroknak, a hazai hatástörténet is legalább ilyen jelentős, elég ha Dévai Bíró Mátyás, Heltai Gáspár, Károli Gáspár, Méliusz Juhász Péter, Szenczi Molnár Albert vagy éppen Sylvester János életművére gondolunk. **„Hiszed, hogy volna olyan-amilyen magyarság, ha nincs – Kálvin? Nem hiszem.”** Illyés Gyula e két mondatában minden benne van, ha át akarjuk érezni a nemzeti identitásunkhoz is erőteljesen hozzájáruló reformáció hazai jelentőségét.

Ennek az 500 évvel ezelőtti gesztusnak, majd az azt követőknek a **bátorságát, frissességét, erejét és szépségét visszatükrözni** – ez lenne az emlékév, és az installáció legnagyobb feladata. Ami persze nem is olyan egyszerű, hiszen kulturálisan, térben és időben is távoli mindaz, ami akkor, jóllehet máig hatóan történt. Installációnknak – a maga eszközeivel – mégis erre kell kísérletet tennie.

1. Koncepció

Koncepciónk alapvetései a következők:

1.1 A kezdet, mint keret

Feltétlenül meg akartuk jeleníteni az első, európai kisugárzású gesztust a maga radikalitásában. Luther ugyan nem a, hanem „csak” az egyik legfontosabb reformátor volt, de kétségtelenül a legelső. 95 tézise méltó arra, hogy az emlékezés formai keretéül szolgáljon.

1.2 Globális és lokális

Meg akartuk jeleníteni a reformáció hallatlanul gazdag, magyar vonatkozású eredményeit is, ehhez költők, írók, prédikátorok, egyházi és világi személyek gondolatait, szavait és mondatait hívva segítségül.

1.3 Nyitott

Olyan térbeli megemlékezést javasolunk, amely nem merül ki önmaga egyszeri felavatásában. Nem csupán azok részesülnek benne, akik az egy év alatt áthaladnak a Kálvin téren, a Baross utcában. Az emlékezés – és ezzel együtt a tanulás, felevenítés – lehetőségét térben és időben egyaránt ki akartuk nyitni. Olyan installációban gondolkodtunk ezért, amely önmagának első, figyelemfelhívó, de csak egyik eleme.

1.4 Kortárs

Az installáció mind anyaghasználatában, mind kompozíciójában/formanyelvében a ma emberéhez akar szólni. A szövegek némelyike félezer, mások néhány évesek, de a forma mai.

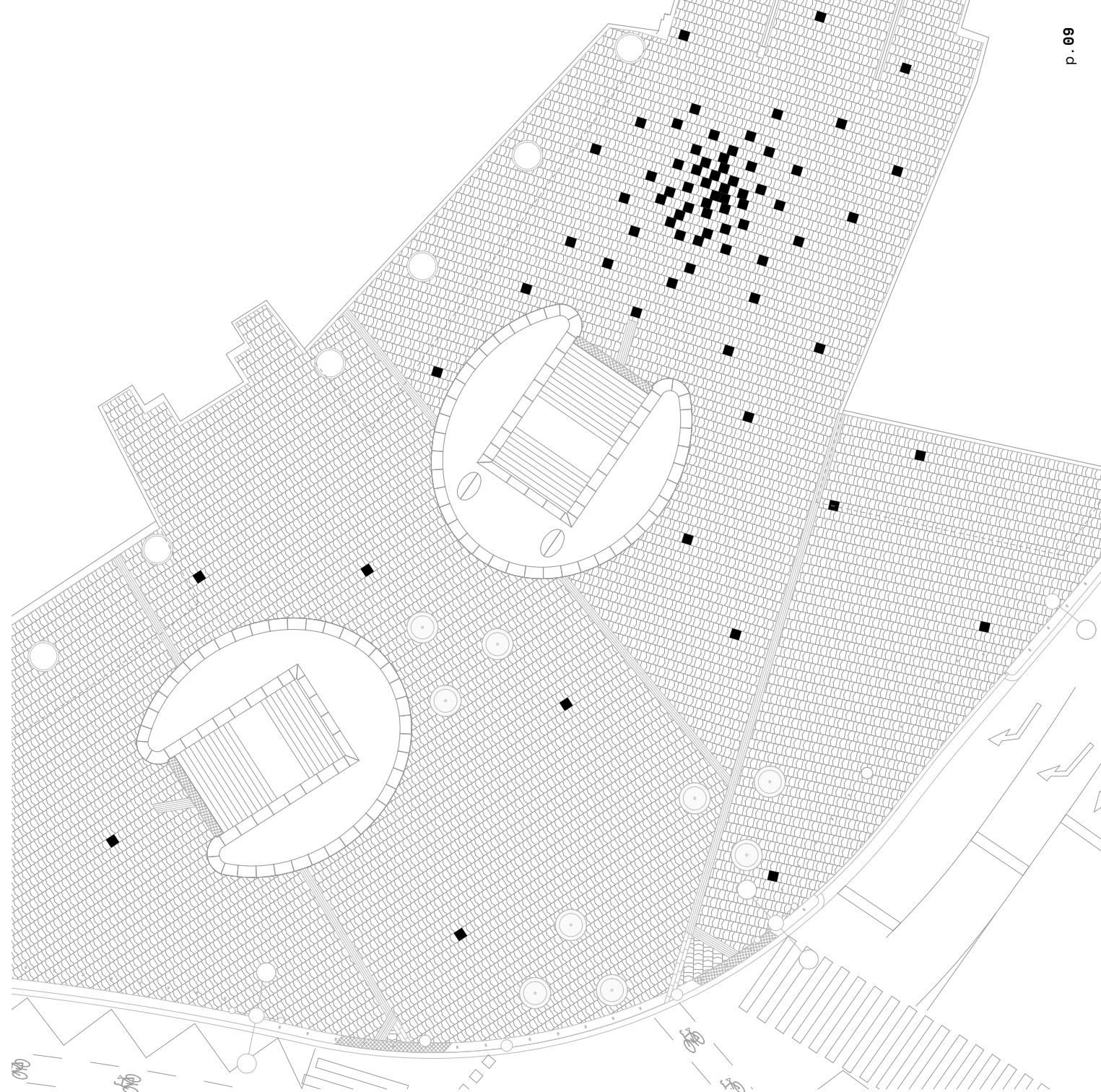
2. Konceptió a Kálvin téren

A Kálvin tér kijelölt sarka, a Baross utca 2. szám előtti terület fontos és jó helyszín. Kézenfekvő kapcsolódásán túl a hazai reformátusság budapesti főtemplomának névadó helyszínéhez, kiváló abból a szempontból is, hogy nagy forgalmat bonyolít le, amely **forgalom jelentős része fiatalokból**, a szórakozónegyedbe ill. egyetemi óráikra, könyvtárba igyekvőkből áll. Noha az installáció nyilvánvalóan mindenkié, talán ennek a generációnak a megszólítása a legfontosabb.

Ugyanakkor e helyszín épp forgalmassága és köztérépítészeti zsúfoltsága miatt (metrófeljárók, felépítmények, műkódézsák, oszlopok, közeli térfalak, stb.) **nemigen alkalmas arra, hogy azon újabb kiemelkedő, műtárgyszerű, három dimenziós installáció megjelenjen.** Egy lenne a többi elem közül. Inkább zavarólag hatna, semmint – az emlékévé céljaival összhangban – elgondolkoztatna, inspirálna és motiválna.

A térsíkból kiemelkedő installáció ezen a helyszínen ugyanakkor balesetveszélyesnek is tűnik, mind az intenzív gyalogos, mind az intenzív kerékpárosforgalom miatt. Elvetettük ezért a térsíkból kiemelkedő elképzeléseinket, legyenek azok akár betonból, akár fából, akár acélból. Fizikai és szellemi okokból egyaránt.

A reformáció legnagyobb hatása a magyar kultúra fejlődésére – elsősorban Sylvester János Újszövetség-fordítása, majd a Károli-biblia nyomán – a magyar nyelv, később a magyar irodalmi nyelv térnyerése, megtermékenyítése. A vizsolyi Biblia épp ezért nem csupán egyháztörténeti, hanem magyar kultúrtörténeti szempontból is kimagasló jelentőségű teljesítmény. Ahogy bizonyos szempontból a reformáció maga is egy tágan értelmezett nyelv-reform, számtalan textuális gesztus (kritika, prédikáció, újrafordítás) kritikus tömege, úgy a mi **installációnk eszköze is maga a nyelv**, a szöveg, a magyar szavak.

95 db 50×50×8 cm-es finombeton lapot öntünk, amelyek – utalva Luther első gesztusára – pont 95 db, a megjelölt helyszín környezetéből kiemelt ún. K-kő helyére illeszthetők. E betonelemek felületébe minden esetben két idézet kerül kiöntésre, a nagy reformátoroktól (Luthertől, Kálvintól, Zwinglitől, Melanchthontól és társaiktól) származó egy-egy gondolat és egy magyar, a lehető legtágabban értelmezett reformáció-vonatkozású idézet. A két szöveg (egyetemes és magyar, szakrális és világi) **együttesen fejezik ki a reformáció globális és lokális hatását.** Az így létrejövő, random kiválasztott burkolatelemek finom hálózata alig, de észrevehető jel a Kálvin téren, amelyen áthaladva nap-mint-nap más idézetet olvashatunk el, folyamatosan interakcióba lépve az installációval. Ezt az interakciót erősíti, hogy a kiválasztott idézetek egyike sem haladja meg egy átlagos SMS vagy tweet hosszúságát, másszóval az installáció alkalmazkodik napjaink figyelemhiányos, rohanó befogadójához.

A 95 elem egy, a kijelölt hely körül sűrűsödő, attól távolodva egyre ritkuló mintázatot rajzol ki. A pályázati felhívás 5×5 méteres területébe az elemek nagyobb része kerülne, de e területtől távolodva is – bár egyre ritkábban – találná magát szembe a járókelő az installáció emlékköveivel. Minthogy közterületfoglaláshoz elgondolásunk egyáltalán nem kötött, a kijelölt 5×5 m-es keretből való kilépés nem jelenthet problémát, viszont erősíti az installáció eszmeiségét. Egy további, 96. kövön az installáció céljáról és webes felületéről informáljuk a járókelőket. Ez az egy elem az emlékévként letelte után is a helyszínen maradna, emlékeztetve magára az installációra, és lehetővé téve az utóélet követését is.

Koncepciónk lényege, hogy egyszerre észrevétlen és látható. Hogy úgy ér el hatást, hogy – miképp az egyház belső folyamatait katalizáló reformátor elődeink téziseikkel, prédikációikkal, disputáikkal – **apró, de határozott és fontos változtatást hajt végre a kijelölt helyszínen.**

←
Kálvin téri
installáció
látványterv

3. Konceptió országszerte (utóélet)

A 95 kő beillesztése a Kálvin téri-Baross utcai burkolatba azonban csak a kezdet. Az átadás pillanatában – az installáció integráns részét képező webes felületen keresztül (www.reform500.hu, ahol valamennyi szöveg, forrásmagyarázatokkal, a betonelemeket mutató térképpel, stb. feltüntetésre kerül) el kell indítani az installáció eszmeiségének megosztását. Elképzelésünk szerint **a 95 elem mindegyike „örökbe fogadható”** lenne, amelyeket az egy év leteltével a burkolatból kivéve (helyükre a gondosan félretett K-kő elemeket visszahelyezve), az ország bármely pontján, településeinek közterein el lehetne helyezni előzetes jelentkezés és vállalás alapján.

Az egy év leteltével az ország 95 pontján maradandóan feláll az az emlékmű, mely immár az emlékévre magára is utal, arra is emlékezik. **Ami egy évig a fővárosi Kálvin tér, az az egy év leteltével az ország maga lenne: az installáció helyszíne.** Ez a fajta nyitottság mindenfajta lokális rendezvénynél erősebb hatással bírhat. Innentől az installáció utóéletének csak a fantázia szabhat határt, elképzelhető, hogy geocaching-projektekhez hasonlóan országos virtuális hálózatot alakítanak, amely közösségi aktivitásoknak jelentheti alapját a későbbiekben, stb.

← ↶
A Kálvin téri
installáció
kiterjesztése

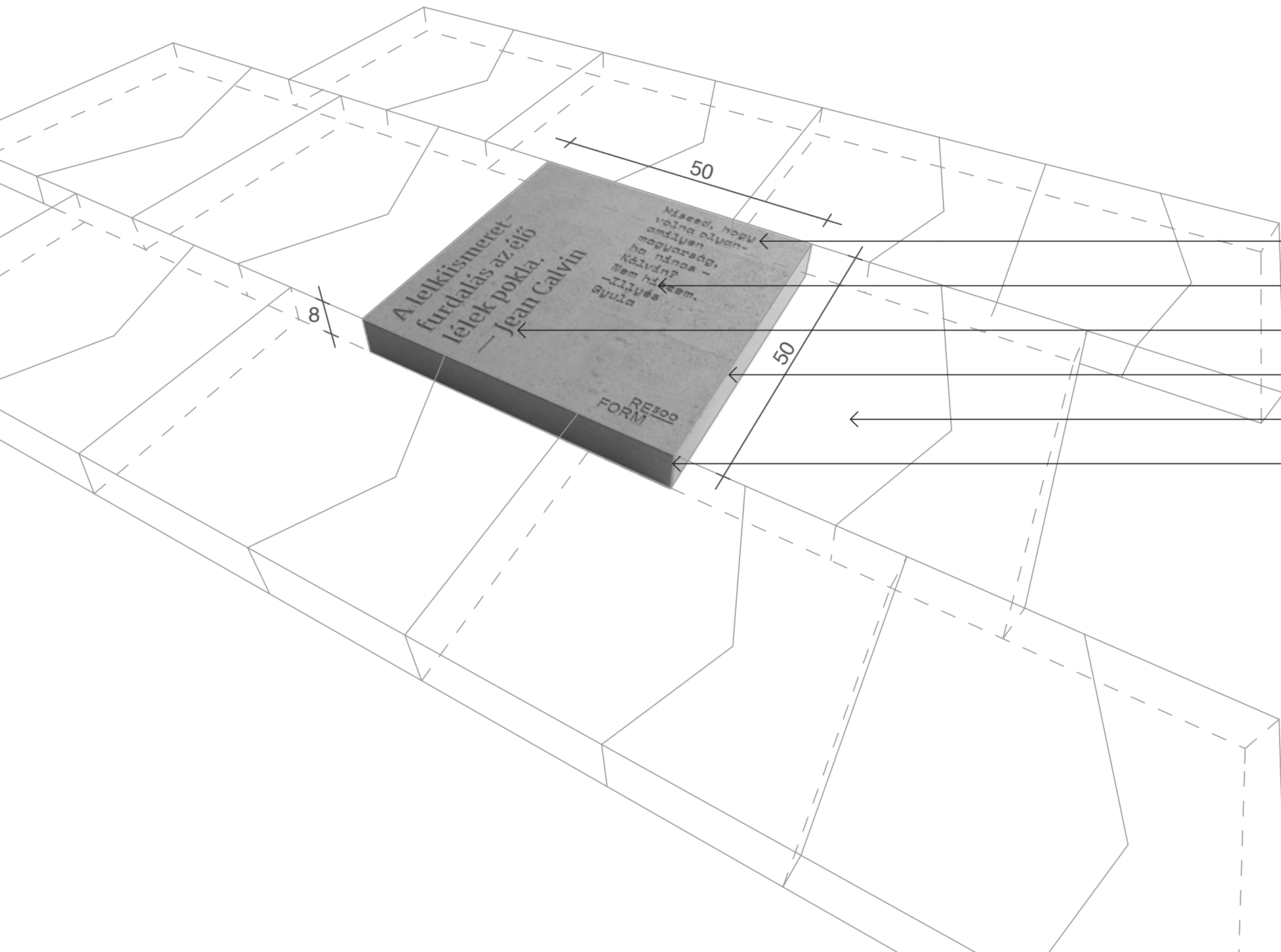
4. Műszaki kérdések és megvalósíthatóság

A Kálvin téren látható térburkolat-elemek, azaz a gyártmány „K-kövek” geometriai méreteit, szilárdsági tulajdonságait, csúszásmentességi és kopásállósági paramétereit a legyártandó installáció-elemek pontosan tudják. Emiatt, minthogy 1-1 elem lokális, még az ágyazatot sem érintő – ideiglenes, 1 évig tartó – cseréjéről van szó, nem okoz fenntartási, üzemeltetési problémákat. Mindössze a kiemelt 95 „K-kő” ideiglenes tárolásáról kell 1 évig gondoskodni.

Az 50×50×8 cm-es egyedi, finombeton elemekbe savmárt és ásványi bázisú betonlazúrral ellátott szövegmezők kerülnek, egyedi tipográfiai tervek szerint. A betonelemek anyaga fagyálló, kopásálló, min. C50 beton, amelyet a gyártás végén impregnálni szükséges. A végleges mintadarab kikísérletezése során elképzelhető a technológia pontosítása. Kiemelt cél a műszaki megfelelés, tartósság, de a kortárs vizualitás megjelenítése is.

Az installáció elemei teljes egészében előre gyárthatók, és a téren – a 95 beton térkő elem eltávolításával – 1-2 nap alatt felállíthatók. Ugyanilyen gyors lehet az installáció eltávolítása is a térről.

2. idézet helye
reformáció-vonatkozású, magyar idézet

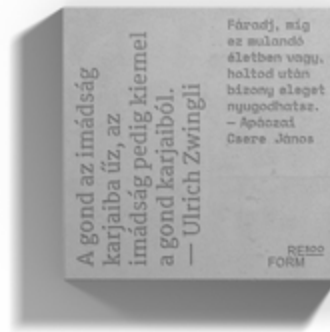
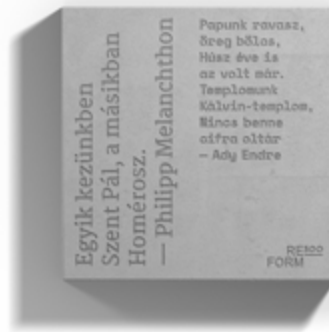
Savmárt és ásványi bázisú betonlazúrral ellátott szövegmezők

1. idézet helye
külföldi reformátorok gondolatai

Fózolt él

Meglévő „K-kő” térburkolat

Fagy- és kopásálló, gyártás előtt impregnált, min. C50 betonelem

← ↓
Kálvin téri
installáció
látványtervek

x x

x

	Első idézet dolor sit dolor sit amet, consectetur. — Szerző Neve			Második idézet, Ent ipsusae optusapicte dolorum quuntio nemquisquod que nese cus at elluptatia dolor auda dolestius molo. — Szerző Neve	
					RE ⁵⁰⁰ FORM

x

5. Arculat és virtuális háttér

A projekt koherenciáját a koncepció következetességén túl erősíti egy visszafogott, de komprehenzív arculati rendszer, amely logotípa formájában megjelenik a 95 kövön, de kiterjed a projekt valamennyi offline és online felületére is. Mind tipográfiában, mind kompozícióban kerültük az anakronizmust, és olyan vizuális nyelvet igyekeztünk kialakítani, amely egyszerre karakteres és kortárs, de mindent alárendel az üzenet közvetítésének. A reformáció-korabeli, illetve az ezekre reflektáló szövegeket tipográfiailag is megkülönböztetjük egy klasszikus, reneszánsz arányú betűtípus és egy kortárs, ún. „mono-space” típus ütköztetésével. A szövegek formai keretét adó oldaltükör szerkesztésének egyes paraméterei (margók, hasábközök mérete) kötöttek, mások viszont kellő flexibilitást biztosítanak a váltakozó hosszúságú idézetek befogadásához.

A projekthez készülő, a projekt vizualitásába illeszkedő, reszponzív honlap három alapvető funkciót lát el: (1) bemutatja a projektet, (2) felületet biztosít az „örökbefogadáshoz”, (3) egy interaktív térkép segítségével szemléletessé teszi a befogadott kövek által bejárt utat.

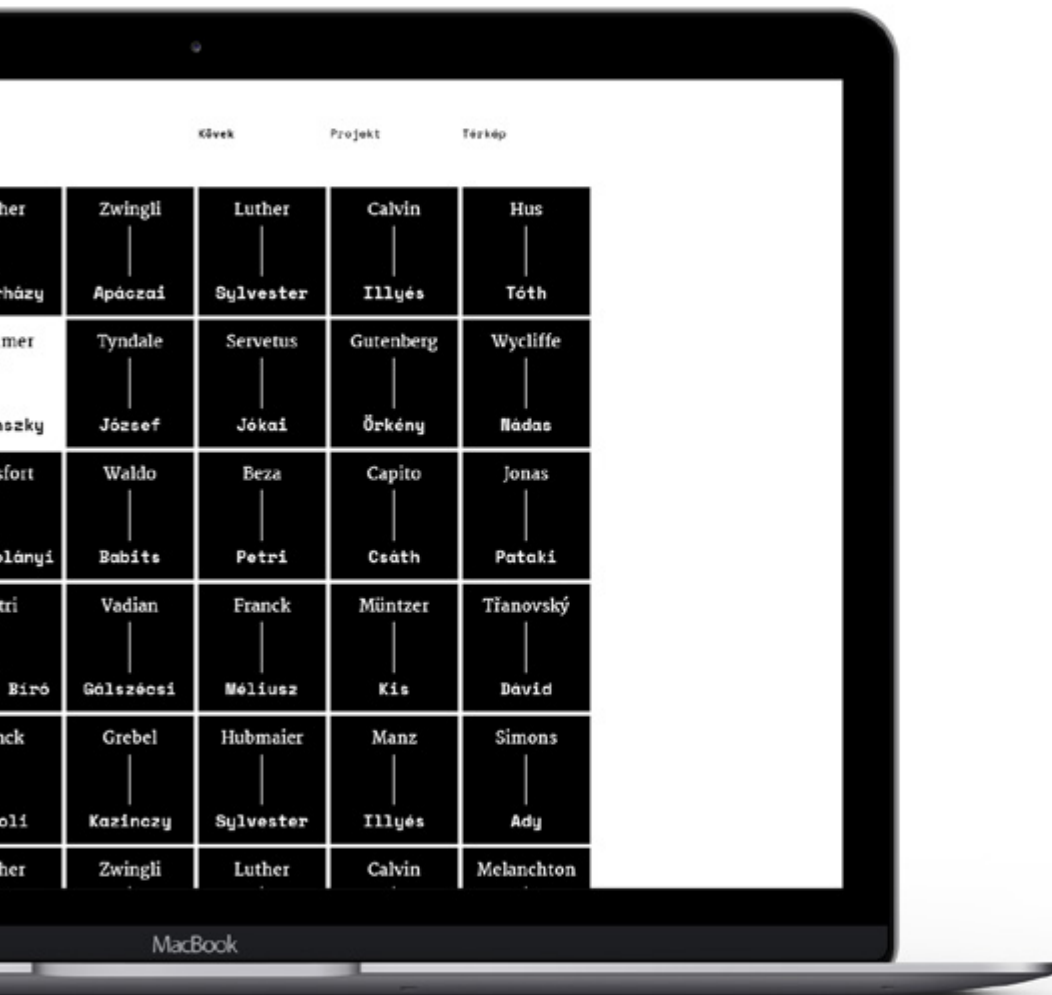
RE⁵⁰⁰
FORM

↑
Logotípa
térkő-elemek,
honlapon stb.

Martel Bold
Space Mono
Bold

↑
Betűtípusok

←
Térkő-elem
layout, tipográfia

Alektismeret -
Firdalás az elő -
Jeleni pokka,
Jean Calvin

Mi azed, hogy
valna olyan-
amilyen
magyaroság,
ha náncs -
Kálvin?
Mem hássam.
- Illyés Gyula

Mást
ehetek,
Martin Luther
Mántha Mászöly
Miklóst humorosakra
kérnénk. Kurtágot
kuplára, vagy
Pázmányt minimal
artra (nem mántha
az protestáns műfaj
volna; habár...)
- Esterházy Péter